

Ημερίδα
«Πολιτιστικές Ταυτότητες και Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια»

Πρέβεζα, 9 Μαΐου 2007
Πνευματικό Κέντρο Πρέβεζας, ώρα 17.30 – 20.30

Πολιτιστικές Ταυτότητες και Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια: η ευρωπαϊκή διάσταση
- Παρουσίαση «Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών»

Δρ. Βασίλειος Λαοπόδης
Πρόεδρος παραρτήματος ΦΕΠ - Α&Ι

Αγαπητοί φίλοι απο την Πρέβεζα και τις γύρω περιοχές, εκλεκτοί τοπικοί άρχοντες, εκπρόσωποι πολιτιστικών και άλλων φορέων και ενεργοί πολίτες,

Είναι για μένα ιδιαίτερη τιμή και ευχαρίστηση να απευθύνομαι σήμερα 9 Μαΐου 2007, Ημέρα της Ευρώπης, σε ένα τόσο εκλεκτό ακροατήριο σε μια όμορφη εσχατιά του Ιονίου, και να σας μεταφέρω - υπο τη διπλή μου λοιπόν ιδιότητα του προέδρου του Παραρτήματός Αδριατικής – Ιονίου της μη κυβερνητικής μη κερδοσκοπικής οργάνωσης «Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών» και του μέλους της διοίκησης της μητέρας οργάνωσης στις Βρυξέλλες, τους χαρετισμούς των φίλων και μελών του.

Στο πλαίσιο της ημερίδας με θέμα **«Πολιτιστικές Ταυτότητες και Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια»** που οργανώνει με το συντονισμό της αεικίνητης φίλης Φωτεινής Παπαχατζή, η νεοσύστατη και – ήδη πολύ δυναμική, Πολιτιστική Αντένα της Πρέβεζας που σήμερα εγκαινιάζουμε επίσημα, θα επιχειρήσω μέσα στα επόμενα περίπου λεπτά να καταθέσω κάποιες σκέψεις και απόψεις για ένα επίκαιρο θέμα που απασχολεί έντονα όλους μας. Το θέμα αυτό αφορά στη σχέση που έχουν μεταξύ τους **οι Πολιτιστικές ταυτότητες και η ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη σε μια διευρυνόμενη ΕΕ των σημερινών 27 κρατών-μελών.**

Η ΕΕ που φαίνεται σήμερα να βρίσκεται σε κατάσταση φαινομενικής στασιμότητας και να μην φαίνεται ιδιαίτερα ελκυστική στην πλειονότητα των πολιτών της, αλλά παρόλα αυτά συνιστά ένα μονόδρομο. Για να κατανοήσουμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνεται σήμερα αυτός ο διάλογος θα θίξουμε τα εξής θέματα:

- **Χρειαζόμαστε μια ενωμένη Ευρώπη; Ποια είναι η προστιθέμενη αξία της για τους πολίτες των Κρατών- Μέλη;**
- **Αν ναι, τι εννοούμε λέγοντας «Ευρώπη»; Μέχρι πού μπορεί να φτάσει; Πώς θα κρατήσουμε την ταυτότητα, τον πολιτισμό, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις αξίες μας;**
- **Τι είναι πολιτιστική ταυτότητα;**

Και τέλος

- **ποιός είναι ο ρόλος και τι μπορεί να προσφέρει σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο μια μη κυβερνητική ένωση πολιτών σαν το Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών.**

Θα ξεκινήσω απο μια ματιά στο πρόσφατο παρελθόν.

Το προσχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης έχει φτάσει σε αδιέξοδο γιατί ναι μεν εγκρίθηκε από την πλειονότητα των Κρατών-Μελών είτε απο τα κοινοβούλια ή με δημοψηφίσματα,

απορρίφθηκε όμως από δυο δημοψηφίσματα στη Γαλλία και την Ολλανδία. Αυτό όμως δεν εμπόδισε την ΕΕ να διευρυνθεί σε 27 μέλη από τον Ιανουάριο 2007 με την εισδοχή της Βουλγαρίας και Ρουμανίας.

Σημειώνουμε ότι η απόρριψη του προσχεδίου Συντάγματος φαίνεται ότι έφερε μεγαλύτερη απόσταση από πριν ανάμεσα στους πολίτες και την ΕΕ, ενισχύοντας σε πολλές περιοχές το εθνικιστικό συναίσθημα και το Συμβούλιο Υπουργών ζήτησε να διακοπεί η διαδικασία, αφήνοντας χρόνο για περισυλλογή σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (γνωστότερη στην Ελλάδα ως Κομισιόν που ασχολείται με επιδοτήσεις!) ξεκίνησε ένα σχέδιο «Δ» - για το Διάλογο – στην προσπάθειά της να κερδίσει την υποστήριξη των πολιτών για τους στόχους της Ένωσης. Προ δυο δε μηνών στην εορτή για τα 50 χρόνια ΕΕ που έγινε Βερολίνο υπεγράφη ένα Μανιφέστο όπου το θέμα της Συνταγματικής Συνθήκης δεν αναφέρθηκε καν γιατί υπήρχε ασυμφωνία μερικών χωρών !

Αξίζει όμως να επισημάνουμε ότι η περαιτέρω διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να βρίσκεται στις πολιτικές ατζέντες ωστόσο, η προσχώρηση νέων υποψηφίων μελών, ιδίως της Τουρκίας, αποτελεί πηγή αμφισβητήσεων, ακόμη και φόβων, στο λαό των σημερινών 27 Κρατών Μελών. Το θέμα πήρε νέα διάσταση μια και ο νεοκλεγείς πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, Νικολά Σαρκοζύ έχει κατηγορηματικά πάρει θέση ότι η Τουρκία ανήκει στην Μικρά Ασία και ως εκ τούτου όπως όλοι οι γείτονες της Ευρώπης δεν θα γίνει ποτέ μέλος και θα πρέπει να τους προσφερθεί μια ειδική σχέση σε μια Ευρωμεσογειακή Ένωση για παράδειγμα.

Παράλληλα παρατηρούμε σε πολλά από τα εν λόγω Κράτη της ΕΕ την ενίσχυση εθνικιστικών εκφράσεων τοπικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα, οι οποίες προσπαθούν να προωθούνται σε νέα πολιτικά ή θεσμικά πλαίσια. Αυτό συμβαίνει στην Φλάνδρα, καθώς και στην Καταλονία, τη Βρετάνη, τη Βόρεια Ιταλία, αλλά και αλλού.

Βιώνουμε επίσης την αύξηση του εθνικισμού σε κράτη της Κεντρικής, της Ανατολικής και της Νότιας Ευρώπης, τα οποία τελούσαν για καιρό υπό την εξουσία κεντρικού τύπου δικτατορικών καθεστώτων και έχουν πολυ-διασπαστεί. Τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα είναι οι δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της πρώην ΕΣΣΔ, καθώς και η Πολωνία και η Βουλγαρία.

Σε καμία περίπτωση η οικοδόμηση μιας ενωμένης Ευρώπης δεν μπορεί να θεωρηθεί ανεξάρτητη από τις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η προσδοκώμενη διεύρυνση της Ένωσης αποτελεί μέρος των εξωτερικών αντικρουόμενων δυνάμεων που αναταράσσουν τους πολίτες, την ταυτότητα και την περιοχή τους. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι μοναδικό στην ήπειρό μας. Μάλιστα, η παγκοσμιοποίηση λόγω της έκρηξης στα μέσα επικοινωνίας, η αύξηση της κινητικότητας και η απελευθέρωση των αγορών έχουν προκαλέσει σχεδόν σε όλες τις ανθρώπινες κοινότητες μια χαλάρωση των δεσμών μεταξύ της πολιτιστικής ταυτότητας των πολιτών και της γεωγραφικής τους περιοχής.

Η εμφάνιση νέων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών πλαισίων παίρνει τη θέση παραδοσιακών θεσμών, όπως το Εθνικό Κράτος. Οι ταυτότητες επαναπροσδιορίζονται με πιο ευέλικτη διεθνική λογική, ξεπερνώντας τα καθιερωμένα σύνορα. Απ' ό,τι φαίνεται, η ίδια η έννοια της εθνικότητας τίθεται σε αμφισβήτηση σε αυτό το νέο πλαίσιο.

Ο κόσμος επίσης βρίσκεται αντιμέτωπος με μια νέα συγκέντρωση του πλούτου και ένα γεωγραφικό καταμερισμό της εργασίας. Δημιουργούνται νέα αστικά και περιφερειακά κέντρα. Διάφορες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές θέτουν υπό αμφισβήτηση το χώρο, το ρόλο και την ταυτότητα κρατών και περιοχών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μπροστά σε αυτές τις ενδογενείς και εξωγενείς εξελίξεις, αναζητεί τρόπους και μέσα για να ξαναρχίσει την πολιτική της οικοδόμηση, προσπαθώντας να λάβει την πλήρη υποστήριξη των πολιτών, υπερβαίνοντας τις εθνικές συμμαχίες. **Το δόγμα είναι «ενότητα στη διαφορετικότητα», άποψη που δεν κατανοείται πάντοτε πλήρως από τους ντόπιους πληθυσμούς.**

Για να συμβάλλω απο τη σκοπιά μου κάπως στην κατανόηση του θέματος θα επιχειρήσω σήμερα είναι να θίξω τέσσερα σημεία χρησιμοποιώντας τα περισσότερα στοιχεία απο τα κείμενα της μητέρας οργάνωσης «Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών» και την κεντρική ομιλία που έκανε ο πρόεδρος της Βέλγος φίλος Μαρκ Ντυμπρύλ στην εναρκτήρια συνδιάσκεψη του Παραρτήματος Αδριατικής-Ιονίου στις 21 Ιουλίου 2006 στην Κέρκυρα:

1. πολιτισμός,
2. ταυτότητα,
3. ιδιότητα του πολίτη,
4. Ευρώπη.

Αυτό πρέπει να μας οδηγήσει σε ορισμένες απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσα στην αρχή.

Πολιτισμός, πρώτα απ' όλα

Ο πολιτισμός είναι ελληνική λέξη. Περιέχει τη ρίζα «πόλις» και εμφανώς αναφέρεται στην πόλη και κατ'επέκταση στον πολίτη – κάτοικο της πόλης. Οι Λατινογενείς γλώσσες χρησιμοποιούν τη λέξη «culture-cultura» (κουλτούρα), η οποία πρωτίστως περιέχει την έννοια της καλλιέργειας, π.χ. της γης, προσπάθεια που στόχο έχει την μεταμόρφωση και την κυριαρχία στη φύση. Κάποιοι επιστήμονες μάλιστα εισήγαγαν ως πιο δόκιμο όρο **«πολιτιστικό μόρφωμα»** απο το «κουλτούρα».

Υπο αυτήν την έννοια φαίνεται ότι οι Έλληνες είναι πιο κοντά στην έννοια **του πολιτισμού και της συμμετοχής στα κοινά** όταν μιλούν για πολιτισμό απ' ό,τι οι Λατίνοι, οι Γερμανοί, οι Αγγλοσάξονες ή οι Σλάβοι.

Σε γενικές γραμμές στις ευρωπαϊκές γλώσσες η έννοια του «πολιτισμού» έχει ταυτόχρονα διευρυνθεί και περιοριστεί. Για ορισμένους ανθρώπους έχει την έννοια των καλών τεχνών, της λογοτεχνίας, της μουσικής και των επιστημών. Άλλοι την αντιμετωπίζουν περισσότερο στην ανθρωπολογική και κοινωνική της διάσταση.

Στο Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών τονίζουμε ότι προασπαθούμε να προωθήσουμε τον πολιτισμό **υπο την ευρεία του έννοια**, που συμπεριλαμβάνει όλες τις παραπάνω πτυχές του.

Δεν θα σας κουράσω με ορισμούς του πολιτισμού αλλά δεν θα αντισταθώ στον πειρασμό να αναφέρω το εξής:

Ο Ελβετός συγγραφέας/ φιλόσοφος και μεγάλος οπαδός της ομοσπονδιακής Ευρώπης **Ντενί ντε Ρουζμόν** επαιξε πολύ σημαντικό ρόλο με τον Γουίνστον Τσότσιλ και τον Πολ-Ανρί Σπακ στη διεθνή σύνοδο της Χάγης, το 1948, κατά την οποία συζητήθηκε η δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Τη δεκαετία 1950 ήταν στο πλευρό του Ζαν Μονέ, εκ των πατέρων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδρυτή του **Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τον Πολιτισμό**, το οποίο εξακολουθεί να είναι πολύ δραστήριο από τις κεντρικές εγκαταστάσεις του στο Άμστερνταμ.

Ήταν εξαιρετικός παρατηρητής των Ευρωπαίων και συνήθιζε να λέει, με μια δόση χιούμορ, ότι για το μέσο **Γάλλο** « κουλτούρα » είναι ευφράδεια και κλασική λογοτεχνία, για τον **Άγγλο** είναι η ατομική απόκτηση γνώσης με στόχο την εκλέπτυνση του αισθητικού γούστου και της διανόησής του (και, φυσικά, του αθλητισμού!), ενώ για ένα **Γερμανό** είναι η προσπάθεια για την αποδοτικότητα της οικονομίας και των θεσμών, καθώς και η άσκηση της προσωπικότητάς του.

Και ο Μαρκ Ντυμπρύλ σημείωνε στην Κέρκυρα:Δεν έχω καταφέρει να βρω τον ορισμό για το μέσο Έλληνα. Ίσως θα μπορέσουμε να βρούμε κάποιον απόψε, ενώ θα πίνουμε κάτι και θα συζητάμε...

Προσωπικά να σας εξομολογηθώ ότι ποιός είναι ο μέσος Έλληνας το ψάχνω χρόνια

Ταυτότητα: για τι πράγμα μιλάμε;

Στον σημερινό κόσμο της παγκοσμιοποίησης και της εντατικής προσπάθειας ομοιογενοποίησης των ατόμων που καταβάλουν ενσυνείδητα πολλοί ισχυροί του πλανήτη, μιλάμε πολύ για την **ταυτότητα (identity)**. Δεν είναι βέβαιο όμως ότι αντιλαμβανόμαστε το ίδιο πράγμα. Πολύ συχνά η ταυτότητα σχετίζεται με την εθνικότητα αλλά και με μέσο ελέγχου. Οι Έλληνες έχουν μάλιστα και «δελτίο ταυτότητας», πράγμα που για παράδειγμα δεν υπήρχε μέχρι πρόσφατα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Λέει όμως την αλήθεια για την πραγματική μας ταυτότητα; Δεν πρέπει να λάβουμε υπόψη τη φυλή μου, την εθνική μου καταγωγή, τη μητρική μου γλώσσα, τη θρησκεία μου;

Στα κείμενα του προέδρου του Φόρουμ εντόπισα μια τοποθέτηση για τα στοιχεία που απαρτίζουν την πολιτιστική ταυτότητα δηλ.: **Ρίζες, Κοινωνικότητα-Κοινότητες, Πατρίδα, Θρησκεία, Γλώσσα, Παγκοσμιοποίηση & Πολιτιστική Ταυτότητα**, την οποία βρίσκω εξαιρετική και θα σας τη διαβάσω αυτούσια αντί την αλλοιώσω παραφράζοντάς την:

1. Ρίζες

«Αναφερόμαστε σε καταγωγή, σε ρίζες. Καθένας και καθεμία έχουμε ρίζες. Όπως όμως έγραψε ο Ισπανός συγγραφέας Χουάν Γκοϊτσόλο: « Ο άνθρωπος δεν είναι δέντρο. Και βέβαια έχει ρίζες, έχει όμως και πόδια που τον πάνε παντού.» Ο Οδυσσεύς το γνώριζε και η περιπλάνησή του είναι εξαιρετικό παράδειγμα αυτής της τυπικής προσπάθειας των Ευρωπαίων να θέλουν να βγουν από την περίφραξη του χωριού τους, τα σύνορα της χώρας τους, να διασχίσουν τη θάλασσα και τον ορίζοντα...

Μάλιστα, πολύ συχνά περιορίζουμε την ταυτότητα στις ρίζες, τη χώρα, κάνοντάς την αμετακίνητη έννοια. Σήμερα ζούμε μια εποχή νομάδων, κατά την οποία πραγματικά πολλοί άνθρωποι ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο για δουλειά ή για τουρισμό – και την οποία εικονικά βιώνουμε μέσω της τηλεόρασης, του τηλεφώνου, του διαδικτύου, όπου ακόμη περισσότεροι άνθρωποι μοιράζονται τη ζωή τους με άλλους που βρίσκονται πολύ μακριά. Ως εκ τούτου, η αναφορά και μόνο σε ρίζες ή γη μου φαίνεται λίγο απλοϊκή.

2. Κοινωνικότητα-Κοινότητες

Σε κάθε περίπτωση, μόνο ερχόμενοι σε επαφή με τους άλλους αντιλαμβανόμαστε την ταυτότητά μας. Ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον, όπως όλοι γνωρίζουμε. Από τη γέννηση ως το θάνατό μας υπάρχουμε μόνο μαζί με άλλους, μέσω άλλων και συχνά εναντίον

άλλων. Ο άνθρωπος, αναζητώντας την προσωπικότητά του και προσπαθώντας να προστατέψει καλύτερα τον εαυτό του, έχει ανάγκη να ανήκει σε μια ομάδα: την οικογένειά του, τη φυλή του, την πόλη του, το κράτος του. Ανακαλύπτει την ένταξη αυτή μέσω της γλώσσας, των εθίμων, των κατασκευών, των τεχνών, της αρχιτεκτονικής, της μουσικής, του φαγητού. Αναγνωρίζει τον εαυτό του μέσω των επαφών του. Αγαπά την πατρίδα και το λαό του, τους οποίους θεωρεί καλύτερους από τους άλλους.

3. Πατρίδα-Θρησκεία

Ο ιερός χαρακτήρας της πατρογονικής γης πήρε μια ιδιαίτερη διάσταση με την άνοδο του Εθνικού Κράτους το 19^ο και τον 20^ο αιώνα. Το Κράτος έγινε μια καλά ορισμένη γεωγραφική περιοχή η οποία συνέπιπτε με ένα λαό ή ένα έθνος. Το Εθνικό Κράτος ήταν η έσχατη και αποκλειστική μορφή κυριαρχίας. Πολλά στοιχεία συνεισέφεραν στη δημιουργία εθνικιστικού και πατριωτικού πνεύματος. Στη Γαλλία τα στοιχεία αυτά ήταν η γλώσσα και η κεντρική εξουσία, πρώτα υπό τη μοναρχία, κατόπιν υπό τις δημοκρατικές αξίες της ελευθερίας, της ισότητας και της αδελφότητας. Στην Ελλάδα είναι αναμφισβήτητα η ιστορία της, η βαθιά ριζωμένη κοινή κουλτούρα, η γλώσσα και η ορθόδοξη πίστη. Στην Ιρλανδία και τη Σκοτία ο δεσμός ήταν το καθολικό θρήσκευμα, παρά την κοινή αγγλική γλώσσα. Στη Φλάνδρα ήταν επίσης το καθολικό θρήσκευμα, εναντίον του κυρίαρχου Προτεσταντισμού στην Ολλανδία και παρά την κοινή Ολλανδική γλώσσα.

Σε όλη την Ευρώπη, οι άρχοντες ανέπτυξαν ένα οπλοστάσιο αληθών και ψευδών αντιλήψεων της κοινής ιστορίας και κληρονομιάς, μια κοινότητα συμφερόντων, αλληλεγγύης εναντίον των ξένων κυριάρχων. Υφαίνοντας ένα λεπτό ύφασμα μυθικών και ιστορικών γεγονότων, πέτυχαν να πείσουν το λαό τους ότι ήταν εκλεκτοί έναντι άλλων και ότι η ενότητά του θα κυριαρχούσε στους μέλλοντες αιώνες. Ο εθνικισμός κόστισε στην Ευρώπη αίμα και πόνο. Ακόμη και πρόσφατα, τα Βαλκάνια υπήρξαν, μπροστά στα μάτια μας, το θέατρο βίας και αιματηρού πολέμου εξ ονόματος ενός έθνους, μιας εθνικής ομάδας, μιας θρησκείας.

4. Γλώσσα

Ας θεωρήσουμε σύντομα τη γλώσσα ως ένα από τα βασικά στοιχεία της πολιτιστικής ταυτότητας.

Η Γαλλική Δημοκρατία – μία κι αδιαίρετη – χρησιμοποίησε τη γαλλική γλώσσα ως κονίαμα εθνικού συναισθήματος, επιβάλλοντάς την στους ντόπιους πληθυσμούς, συχνά μέσω νόμου ή βίας: σημαντικές τοπικές γλώσσες, όπως οι γλώσσες της Βρετάνης, της Καταλωνίας, της Οξιτανίας, της Προβηγκίας και της Φλάνδρας απαγορεύτηκαν από την εκπαίδευση και το δημόσιο βίο.

Το αλφάβητο στην Ευρώπη – ελληνικό, λατινικό, κυριλλικό – έχει 24 με 28 χαρακτήρες, όταν όμως το χρησιμοποιούμε έχουμε εκατοντάδες διαφορετικούς ήχους. Δεν υπάρχουν δυο λαοί που να προφέρουν το ίδιο τις λέξεις. Ακόμη και στην ίδια χώρα οι λέξεις ηχούν διαφορετικά από τη μια περιοχή στην άλλη ή από το ένα χωριό στο άλλο. Ορισμένες φορές οι ίδιες λέξεις έχουν διαφορετικές έννοιες.

Το στόμα, όταν προφέρει λέξεις, παίρνει το σχήμα των λέξεων που ακούει ένα παιδί για πρώτη φορά από τους γονείς του (εξ ου και «μητρική» γλώσσα), την οικογένειά του, το δρόμο, τη γειτονιά, το σχολείο του και, επίσης τα τελευταία είκοσι χρόνια όλο και περισσότερο από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Δείτε πόσο διαφορετική θα είναι η γλώσσα των παιδιών και των εγγονιών μας από τη δική μας, μέσα σε μόλις δέκα χρόνια!

Η μητρική μας γλώσσα είναι σημαντικό μέρος της ταυτότητας μας, γιατί είναι και το καλύτερο επικοινωνιακό εργαλείο μας. Απειλείται όμως ολοένα και περισσότερο από νόθες μορφές της παγκόσμιας αγγλικής, η οποία δεν έχει πλέον τίποτε κοινό με την ωραία γλώσσα του Σαίξπηρ.

Θα μου επιτρέψετε μια προσθήκη στο αυθεντικό δάνειο κείμενο:
Η ελληνική γλώσσα έχει το προνόμιο να είναι δομικά η ίδια απο την εποχή του Ομήρου και του Ηροδότου. Εξελίχθηκε όπως κάθε ζωντανός οργανισμός αλλά κρατεί τα βασικά στοιχεία της και αποτελεί συνδετικό κρίκο απο την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Η «παγκόσμια αγγλική» που αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τις ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και κοινωνίας που είναι η lingua franca της σύγχρονης εποχής. Στις Βρυξέλλες και Λουξεμβούργο και κυρίως στους κύκλους των εργαζομένων στα όργανα της Ε.Ε και «ομάδων προώθησης» όπως αποκαλούνται κομψότερα τα lobbies, αυτή η «παγκόσμια αγγλική» έχει υποστεί τόσες ταλαιπωρίες ώστε γίνεται καθημερινά αγνώριστη. Σε τέτοιο σημείο μάλιστα ώστε ομάδα Βρετανών και Ιρλανδών μεταφραστών και υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημιούργησαν ένα σύλλογο για την προστασία της ωραίας αγγλικής γλώσσας απο τους «βαρβάρους» υπαλλήλους άλλων εθνικοτήτων αλλά και εκπροσώπους μη αγγλοφώνων κρατών-μελών, οι οποίοι για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν – και αμυνθούν συνάμα, στις γλωσσικά περίτεχνες παρεμβάσεις των αγγλοφώνων που δημιουργούσαν ανισότητα στην υπεράσπιση και προβολή των δικών τους θέσεων τους, χρησιμοποιούνε την αποκαλούμενη «European English» και όλοι είμασταν ευτυχείς!

5. Παγκοσμιοποίηση-Πολιτιστική Ταυτότητα

Δεν υποστηρίζω ότι πρέπει να αντιπθέμεθα σε οποιαδήποτε μορφή παγκοσμιοποίησης ή αλλαγής όταν έχει θετικές επιπτώσεις, όπως την αμοιβαία προσέγγιση των λαών. Εντούτοις, αυτό δεν πρέπει να μας αποτρέπει από το να προστατεύουμε και να προωθούμε τη δική μας πολιτιστική ταυτότητα.

Γι' αυτό το λόγο, κατά τη γνώμη μου, χρειαζόμαστε περισσότερη Ευρώπη. Οι τοπικές, περιφερειακές, ακόμη και οι εθνικές μας ταυτότητες είναι από μόνες τους ανίσχυρες για να αντισταθούν στις ανεπιθύμητες ενέργειες της παγκοσμιοποίησης ή του αμερικανικού τρόπου ζωής, ο οποίος είναι καταστρεπτικός από πολλές απόψεις. Η εισαγωγή του γαλλικού, του ιταλικού ή του μαροκινού ή του κινέζικου φαγητού δεν αποτελεί απειλή για την ταυτότητά μας. Η κυριαρχία όμως και η πανταχού παρουσία της αμερικανικής υποκοουλτούρας στην καθημερινή μας ζωή με τα μέσα, την ψυχαγωγία και τις επιχειρήσεις αποτελεί σίγουρα κίνδυνο.

Η πολιτιστική ταυτότητα, βέβαια, δεν πρέπει ποτέ να αποτελεί σύνορο, όριο του πολιτισμού μας. Οι Έλληνες δεν πρέπει να έχουν μόνο Έλληνες δασκάλους, οι Γάλλοι μόνο Γάλλους κ.λπ. Η ταυτότητα δεν πρέπει ποτέ να υψώνει τείχη, να σκάβει αναχώματα ή να στενεύει τον ορίζοντα. Πρέπει να διατηρήσουμε ζωντανή τη γλώσσα, τις παραδόσεις και τα ήθη μας χωρίς να κλεινόμαστε στον εαυτό μας.

Η ποικιλομορφία της Ευρώπης είναι απίστευτα πλούσια σε σύγκριση με εκείνη των άλλων ηπείρων. Η ιδιαιτερότητα αυτή είναι αναμφίβολα μια από τις κινητήριες δυνάμεις της διανοητικής, πνευματικής και υλικής ανάπτυξης που απετέλεσε τη βάση του Διαφωτισμού, του Ανθρωπισμού και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Όλοι οι πολιτισμοί στην Ευρώπη έχουν τις ίδιες ρίζες και αποτελούν αποτέλεσμα του μπόλιασματος των Ελληνικών, Ρωμαϊκών, Ιουδαϊκών και Χριστιανικών αξιών με ισχυρές Κελτικές, Σλαβικές και Αραβικές επιρροές.

Οι βαθύτερες κοινές μας ρίζες βρίσκονται στην ελληνική πνευματική κληρονομιά, τη ρωμαϊκή έννοια οργάνωσης και νομοθεσίας τη Χριστιανική ιδέα της caritas et humanitas, τον ορθολογισμό του σύγχρονου διαφωτισμού. Ειδικότερα, μετά τους δυο παγκοσμίους πολέμους, η ιδέα της κοινωνικής ευημερίας είναι επίσης κοινή στις ευρωπαϊκές χώρες, φέρνοντάς τις πιο κοντά τη μια στην άλλη.

Οι Ευρωπαίοι έχουν τον πλούτο της διαφορετικότητάς τους. Στην ευρωπαϊκή ταυτότητα διακρίνονται πολλά επίπεδα. Η έννοια του πλουραλισμού γεννήθηκε στην Ελλάδα, καλύπτοντας ένα ποικιλόμορφο σύνολο απόψεων και θεωριών. Το Σωκρατικό πνεύμα είναι η βάση του κριτικού πνεύματος, του ανοιχτού διαλόγου και της ηθικής δέσμευσης.

Και ο φίλος μας Μαρκ Ντυμπρύλ έκλεινε λέγοντας:

Θα πρέπει να καλλιεργούμε τις διαφορές μας, οι οποίες δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές. Γεννήθηκα Φλαμανδός, είμαι Βελγικής εθνικότητας, Ευρωπαίος πολίτης στο διαβατήριό και στα χρήματά μου. Επίσης, στην καρδιά είμαι Έλληνας...

Θα ήθελα να προσθέσω τη σύμφωνη γνώμη κάποιου που γεννήθηκε Έλληνας, έχει ρίζες στην Κέρκυρα, έζησε με την οικογένειά του σε 3 χώρες της Ενωμένης Ευρώπης, εργάστηκε στα ίδια κτίρια με Ευρωπαίους από 25 χώρες για 18 χρόνια και στην καρδιά του είναι Ευρωπαίος, δηλ. τον ομιλούντα!

Ας περάσουμε τώρα στο δεύτερο πυλώνα της εισήγησης μου.

Ιδιότητα του πολίτη

Η ιδιότητα του πολίτη συνοψίζεται σε μια λέξη-κλειδί: **συμμετοχή**. Η ιδέα γεννήθηκε εδώ και αναπτύχθηκε από τον Αριστοτέλη και τους σύγχρονους του Αρχαίους Έλληνες.

Η ιδιότητα του πολίτη είναι η συμμετοχή ενός ατόμου στα κοινά. Πρώτα-πρώτα αναφορικά με την οικογένειά του, την επαγγελματική του δραστηριότητα, την ένταξή του σε μια κοινότητα ή μια πόλη. Στη συνέχεια υπάρχει το επίπεδο μιας επαρχίας ή περιφέρειας, το επίπεδο ενός κράτους – για παράδειγμα, η Ελλάδα – και το διεθνές επίπεδο, στην περίπτωση μας, η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τώρα, η συμμετοχή έχει δυο μορφές, καθεμιά από τις οποίες συμπληρώνει την άλλη. Υπάρχει μια **παθητική και δεκτική μορφή**, με την έννοια του να πας κάπου για να δεις και να ακούσεις, λ.χ. μια συναυλία, μια επίδειξη ή μια διάλεξη. Υπάρχει επίσης η **ενεργός μορφή**, πράγμα που σημαίνει αφοσίωση και δέσμευση υπό την έννοια της συνεισφοράς και της προσφοράς.

Όταν είναι παιδιά, οι πολίτες λαμβάνουν μια εκπαίδευση που κατ' ανάγκη βασίζεται στις επίκτητες αξίες και σε έναν κώδικα συμπεριφοράς, μαθαίνουν για τα κοινωνικά συστήματα και τους πολιτικούς θεσμούς της χώρας τους. Ο πολίτης υποτίθεται ότι σέβεται αυτό το σύνολο καθιερωμένων μορφών συμπεριφοράς και νόμων. Αρκετά συχνά η άποψη αυτή είναι σχετικά παθητική, εκτός αν πραγματοποιούνται εκλογές, δημοψηφίσματα ή λαϊκές διαδηλώσεις.

Τις τελευταίες δεκαετίες οι πολίτες λαμβάνουν όλο και καλύτερη μόρφωση. Ενημερώνονται όλο και περισσότερο σχετικά με γεγονότα και θέματα μέσω μιας συνεχούς ροής που δημιουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έχουν αποκτήσει σημαντική πολιτική ωριμότητα στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Δεν διστάζουν πλέον να εκφράσουν την άποψή τους, ακόμη και αν η εκάστοτε εξουσία δεν τη ζητάει.

Αυτό έχει οδηγήσει σε πολυάριθμες τοπικές πρωτοβουλίες πολιτών, ιδίως στον τομέα των τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων και της ασφάλειας της γειτονιάς. Σε μεγαλύτερη κλίμακα, είδαμε μαζικές διαδηλώσεις, όπως στην καταστροφή του τείχους του Βερολίνου, την Λευκή Πορεία εναντίον εγκλημάτων παιδοφίλων στο Βέλγιο, την αντίδραση στον πρόσφατο νόμο περί εργασίας CPE της γαλλικής κυβέρνησης, της διαδηλώσεις κατά της παγκοσμιοποίησης στην Γένοβα, το Σιάτλ και το Πόρτο Αλέγρε **και άλλες πρόσφατα πιο ελληνο-ελληνικού ενδιαφέροντος.....**

Παρόλη αυτή την ωριμότητα των πολιτών, η πλειονότητα των πολιτών εξακολουθούν να απέχουν από τον πολιτικό βίο. Το κενό μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων αρχών συχνά φαίνεται ότι μεγαλώνει αντί να μικραίνει. Η δημοκρατία δεν βελτιώνεται ή τελειοποιείται πάντοτε. Διεθνικοί οργανισμοί, όπως η ΕΕ, αντιμετωπίζονται με καχυποψία και όχι με ασφάλεια αναφορικά με την προστιθέμενη αξία τους για το άτομο. Η επιφύλαξη προς την Συνταγματική Συνθήκη και η απόρριψή της από δυο Κράτη Μέλη της Ένωσης είναι σαφής ένδειξη.

Αξιωματούχοι στις Βρυξέλλες και το Στρασβούργο λένε ότι αυτό οφείλεται σε κακή επικοινωνία. Στη συνέχεια, μεγάλα ποσά διοχετεύτηκαν σε ενημερωτικές εκστρατείες, χωρίς όμως σημαντικά αποτελέσματα. Η προσέγγιση εξακολουθεί να είναι υπερβολικά **από πάνω προς τα κάτω**.

Οι απαραίτητες εκκλήσεις για προσέγγιση **από κάτω προς τα πάνω** απαιτεί πραγματική εκπαίδευση των πολιτών από μικρή ηλικία. Τα παιδιά χρειάζονται εκπαίδευση όχι μόνο για να μάθουν ποια είναι τα δικαιώματά τους, αλλά και ποιες είναι οι ευθύνες και τα καθήκοντά τους, έννοιες που τείνουν να εξαφανιστούν στις μέρες μας.

Η ελευθερία και η κριτική σκέψη, που αποτελούν τα θεμέλια της δημοκρατίας, επίσης απαιτούν συναίσθηση ευθυνών. Πάντα αιώνες πίσω ο Περικλής έλεγε στους Αθηναίους: *«Δεν επαινούμε τον έντιμο πολίτη που απουσιάζει από τα κοινά. Αντίθετα, τον κατηγορούμε ότι είναι εντελώς άχρηστος»*.

Οι δημοκρατικές μας κοινωνίες διαμορφώθηκαν εκπαιδύοντας τα άτομα να συμμετέχουν στα κοινά. Αυτό σημαίνει αποδοχή μιας δομής με κανόνες, πρότυπα και θεσμούς. Κατά το παρελθόν, αυτή η εκπαίδευση σε μεγάλο βαθμό γινόταν από την οικογένεια, την εκκλησία και το σχολείο, στρέφοντας το παιδί σε θρησκευτικές και πολιτικές επιλογές μέσα από ένα φάσμα ιδεολογιών από την δεξιά ως την αριστερά.

Αυτό απαιτούσε την αποδοχή ενός συνόλου αξιών πέραν της προσωπικής ζωής, όπως επιτάσσεται από την Εκκλησία και το Κράτος. Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις στόχος του πολιτικού συστήματος ήταν η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη υποστήριξη από όλη την κοινότητα. Η πρώτη ύλη ήταν οι άνθρωποι, η φυλή, η γλώσσα, η χώρα και η θρησκεία. Στα απολυταρχικά συστήματα, απώτερος στόχος ήταν η απόλυτη ταύτιση του πολίτη με το Εθνικό Κράτος ή/ και την ιδεολογία.

Εδώ όμως και μια δεκαετία γινόμαστε μάρτυρες μιας αναπόφευκτης αύξησης ενός έντονου ατομικισμού, μιας απαίτησης **«πρώτος εγώ»**. Παράλληλα, παρατηρείται μια ολοένα και μεγαλύτερη απώλεια κοινοτικών, κοινωνικών και πολιτικών στόχων. Η ύψιστη αλήθεια δεν είναι πλέον ούτε ο Θεός ούτε η Πατρίδα και σε πολλές περιπτώσεις ούτε καν η Οικογένεια. Η κοινωνία και ο κοινωνικός βίος αποσυντίθενται εις όφελος του ακραίου ατομικισμού.

Στην Ευρώπη – τουλάχιστον στη Βόρεια Ευρώπη, **η τάση όμως κινείται και νότια** – μπορούμε να διακρίνουμε μια αποδυνάμωση των θρησκευτικών και πολιτικών θεσμών. Η πίστη στις παραδοσιακές Εκκλησίες, η πίστη σε ένα Κόμμα ή η πίστη σε ένα Εθνικό Κράτος είτε εξαφανίζονται είτε υποκαθίστανται από την πίστη σε νέες, μικρότερες

κοινότητες οι οποίες ορίζονται από τη φυλή, τη θρησκεία ή τις γλώσσες. Εδώ υπάρχει κίνδυνος για τη δημοκρατία, καθώς ορισμένες τάσεις αναζήτησης νέας ταυτότητας, που είναι νόμιμο, μπορεί να μετατραπούν σε αναζήτηση για εθνική ή θρησκευτική καθαρότητα, με την οποία μια κοινότητα κλείνεται στον εαυτό της.

Σε αντίθεση με αυτή την τάση για κλειστούς πολιτισμούς, η κοινωνία των μαζών κυριαρχείται από την απόλυτη εξουσία της παραγωγής, της κατανάλωσης και των επικοινωνιών. **Αυτό δημιουργεί έλλειψη δέσμευσης εκ μέρους των πολιτών, δημοκρατικό έλλειμμα.**

Πρέπει να πούμε και να επαναλάβουμε ότι η ελευθερία και η ευθύνη είναι κατά βάση οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος και δεν είναι μεταξύ τους ασύνδετες. Αποτελούν την έκφραση μιας υγιούς δημοκρατίας, σε αντίθεση με τον εγωισμό, το βόλεμα και την αναρχία, όπου ο πολίτης αποφεύγει τις ευθύνες και τα καθήκοντά του προς την Κοινωνία και τον Άνθρωπο. Σήμερα τα ανθρώπινα δικαιώματα ωθούνται στα άκρα από τον επιφανειακό υλισμό και τον ψευδή ηδονισμό σε έναν κόσμο που τελεί υπό την δικτατορία της ελεύθερης αγοράς και του χρήματος.

Και η Ευρώπη, τελικά;

Πώς ορίζουμε την Ευρώπη; Στο σημείο αυτό μιλάω κατ' αρχάς για την ήπειρο και όχι για τους θεσμούς της ΕΕ. Μιλάμε για μια γεωγραφική Ευρώπη; Μια ιστορική Ευρώπη; Μια Ευρώπη των πολιτισμών; Μια οικονομική ή πολιτική Ευρώπη;

Από γεωγραφικής άποψης, οι απόψεις δίστανται. **Ορισμένοι – αισθητά λιγότεροι εγώ πιστεύω**, θεωρούν ότι η Ευρώπη είναι μια χερσόνησος της Ασίας. Για άλλους, τους περισσότερους από εμάς, θα έλεγα, τα φυσικά σύνορα είναι εμφανή. Από τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια, όπως έλεγε ο Στρατηγός ντε Γκωλ. Αυτό σημαίνει όχι πέρα από το Βόσπορο; Και όχι γύρω από τη Μεσόγειο Θάλασσα, τη Mare Nostrum, το λίκνο του ευρωπαϊκού πολιτισμού;

Αν ρίξουμε μια ματιά στην ιστορία, σημαντικό μέρος της Ευρώπης ήταν σε μεγάλο βαθμό ενωμένο υπό τον Καρλομάγνο, η αυτοκρατορία του οποίου δεν είχε πρωτεύουσα και διοικείτο από ένα αποκεντρωμένο σύστημα διακυβέρνησης. Η διαφορετικότητα σε αυτή τη συνένωση αποτελούσε το δυνατό σημείο της, δημιουργώντας ειρήνη και ευημερία. Αυτή η επιτυχής ένωση της Ευρώπης δυστυχώς έληξε με τη διάσπασή της στους διαδόχους του Αυτοκράτορα.

Από πολιτιστικής άποψης, πρέπει να αναγνωρίσουμε τη διείσδυση και την επιρροή του Αραβικού πολιτισμού στην Ιβηρική χερσόνησο και ακόμη και πέρα από τα Πυρηναία. Μέχρι την ήττα του Μόρες το 732 στο Πουατιέ και την εκδίωξη του Αλ Ανδαλούζ το 1492, αυτός ο πολιτισμός συνεισέφερε πολλά στους πολιτισμούς μας.

Πολλοί Ευρωπαίοι τείνουν να ξεχνούν ότι ως το 17^ο αιώνα η Οθωμανική Αυτοκρατορία εκτεινόταν από το Άντεν, στο επάνω άκρο της Αραβικής Χερσονήσου, ως τη Βιέννη. Οι Έλληνες το γνωρίζουν καλά αυτό, αφού ο σημερινός Ελλαδικός χώρος τελούσε για πολύ υπό Τουρκική κατοχή, όπως και η Αλβανία, η Βοσνία, η Κροατία, η FYROM, η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Ουγγαρία, οι οποίες είναι όλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο γεωγραφικός χώρος «Ευρώπη», για τον οποίο μιλάμε τώρα, έχει πάντοτε γνωρίσει μεταναστευτικά κύματα και μετανάστες που κατέληξαν στο να εγκατασταθούν. Όλοι αυτοί έφεραν διαφορετικές αξίες οι οποίες μερικές φορές ήταν διαφορετικές από τις ντόπιες, οι οποίες όμως αναμφίβολα συνεισέφεραν στη διαμόρφωση των θεμελίων των πολιτισμών μας σήμερα.

Η Ευρώπη μπορεί σίγουρα να οριστεί από την πολιτιστική και την κοινωνική της διάσταση, περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο.

Όσον αφορά την πολιτική Ευρώπη, κάτι τέτοιο δεν υπάρχει, τουλάχιστον όχι ακόμη. Αποτελεί απλώς ένα σχέδιο, μια ιδέα, ένα ιδανικό. Δεν υπάρχει ως νέο έθνος, που να εκτοπίζει τα υφιστάμενα έθνη και περιοχές. Όμως είναι ένα Κράτος υπό κατασκευή, εφόσον έχει σε μεγάλο βαθμό κοινό νόμισμα και κοινοτικούς νόμους, οι οποίοι πρέπει να μετατεθούν στην εθνική νομοθεσία των Κρατών- Μελών της.

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση πολύ απέχει από το να είναι κανονικό Κράτος με τους δικούς του πολίτες. Θα μπορέσει να γίνει κανονικό Κράτος, εάν οι άνδρες και οι γυναίκες που ζουν στην επικράτειά της το επιθυμούν πραγματικά. Προσωπικά δεν νομίζω ότι η ΕΕ είναι πιθανό να γίνει Έθνος ή μεμονωμένο Κράτος. Επίσης, ότι στόχος πρέπει να είναι η χρήση του μοντέλου του Εθνικού Κράτους σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Ακόμη κι αν μοιραστούμε τις ίδιες βασικές αξίες και πολιτιστικές ρίζες, οι ταυτότητές μας εξακολουθούν να διαφέρουν λόγω γλώσσας, θρησκείας, ηθών και εθίμων, ακόμη και κουζίνας. Ας μείνουμε έτσι, αλλά ενωμένοι.

Δεν χρειαζόμαστε έναν και μοναδικό ευρωπαϊκό πολιτισμό, ενώ μάλλον αριθμούμε περίπου εκατό διαφορετικούς πολιτισμούς. Ούτε και μας χρειάζονται οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης ως συνομοσπονδία κυρίαρχων εθνικών κρατών... **Αυτό που χρειαζόμαστε είναι ένας νέος τύπος πραγματικού Ευρωπαϊκού Κράτους, δηλαδή ένας πολιτικός και ομοσπονδιακός θεσμός που να μπορεί να επιβάλλεται σε διεθνές επίπεδο, αντισταθμίζοντας την ηγεμονία των ΗΠΑ, που να μπορεί να παρεμβαίνει στη Μέση Ανατολή και σε άλλες διαμάχες, να ανταποκρίνεται στις οικονομικές προκλήσεις αναδυόμενων δυνάμεων, όπως η Κίνα και η Ινδία.** Ένα Κράτος που να μπορεί να αντιμετωπίσει ορισμένα σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, τα οποία τα Εθνικά Κράτη δεν είναι πλέον σε θέση να επιλύσουν μόνα τους, όπως η ανεργία, η ανεύρεση θέσεων εργασίας, ο ανταγωνισμός, η ασφάλεια, η υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος.

Ας το αντιμετωπίσουμε: όλες οι ευρωπαϊκές χώρες παραμένουν ζώνες αστάθειας και ανασφάλειας, περιοχές μικρής προόδου, στασιμότητας, ακόμη και ύφεσης, ιδίως όσον αφορά την ανεργία και τη συμμετοχή των πολιτών.

Αν χρειαζόμαστε μια Ηνωμένη Ευρώπη, ποιο πρέπει να είναι το μέλλον;

Πρώτα- πρώτα, ας έχουμε υπόψη ότι οι ιδεολογίες από την αριστερή ως τη δεξιά ως κινητήριος μοχλός αλλαγής και προόδου έχουν πεθάνει ή πεθαίνουν. Πρέπει τότε να βρούμε κάποιο είδος «**Ευρωπαϊσμού**» για να αντικαταστήσει το σοσιαλισμό, τον φιλελευθερισμό, την κοινωνική δημοκρατία, τον κομμουνισμό, την οικολογία, τον εθνικισμό;

Ίσως... Εν πάσει περιπτώσει, πρέπει να είμαστε δημιουργικοί, να βρούμε νέα μοντέλα δημοκρατικών θεσμών και συστημάτων, τόσο από κάτω προς τα πάνω όσο και από πάνω προς τα κάτω. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με πραγματικά ομοσπονδιακή προσέγγιση με την υλοποίηση αποτελεσματικών αρχών επικουρικότητας.

Η συνταγή ;

Ας αφήσουμε στους δήμους και τις πόλεις αυτά που μπορούν να κάνουν μόνες τους. Ας δώσουμε περισσότερη δύναμη στις περιφέρειες που δεν πρέπει να είναι διοικητικές περιοχές αλλά χώροι συμμετοχής των πολιτών ανταποκρινόμενοι τόσο στις πολιτιστικές όσο και στις κοινωνικοοικονομικές πραγματικότητες. Ας αφήσουμε στα Εθνικά Κράτη τις αρμοδιότητες που μπορούν να αναλάβουν καλύτερα απ' ό,τι σε περιφερειακό ή

υπερεθνικό επίπεδο. Τέλος ας δώσουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση λίγες αλλά αποτελεσματικές εξουσίες για θέματα που δεν μπορούμε πλέον να χειριζόμαστε σε εθνικό επίπεδο: την εξωτερική πολιτική των Κρατών-Μελών, τις κοινωνικές πολιτικές και την απασχόληση, ορισμένα φορολογικά θέματα, την προστασία του περιβάλλοντος, την εκπαίδευση των πολιτών και την προστασία της πολιτιστικής ποικιλομορφίας.

Όλα αυτά αφορούν την εμβάθυνση και την ενδυνάμωση της ΕΕ. Και με τη διέγερση τι γίνεται;

Δεν θα ήθελα στη σημερινή μας συνάντηση να μπούμε σε λεπτομέρειες πάνω στο θέμα αυτό. Μπορεί να είναι το αντικείμενο ειδικής ημερίδας και με χαρά θα συμμετείχα σε μια τέτοια δράση.

Δυο σημεία μόνο:

1. Υπάρχει μια μερίδα – ας τους αποκαλέσουμε **Γεωγραφιστές**, τύπου Ζισκάρ Ντε Στεν και Σαρκοζύ, που θέλει να οριοθετηθεί η Ευρώπη με όρους γεωγραφικούς: η Ένωση ορίζεται δυτικά από τον Ατλαντικό Ωκεανό, τη Βόρεια Θάλασσα και τη Θάλασσα της Νορβηγίας, στο βορρά από την Αρκτική Θάλασσα και το Βόρειο Πόλο. Επί της ευκαιρίας, ας έχουμε υπόψη ότι ούτε η Νορβηγία ούτε η Γροιλανδία επί του παρόντος δεν επιθυμούν να είναι μέλη της ΕΕ. Αυτό συμβαίνει και με την Ελβετία, μια πραγματική ευρωπαϊκή χώρα, η οποία περιβάλλεται από μεγάλα Κράτη Μέλη της ΕΕ.

Στο νότο, το όριο κατά μήκος της Αδριατικής Θάλασσας αποτελείται από την Κροατία, τη Σερβία, το Μαυροβούνιο, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη FYROM (που μόνοι οι Έλληνες σας βεβαιώ την αποκαλούν με το ακατόνητο αρκτικόλεξο **ΠΓΔΜ**) και την Αλβανία, που είναι, θα είναι ή θα ήθελαν να είναι υποψήφιας χώρες της ΕΕ αλλά και φυσικά του ΝΑΤΟ.

Ανατολικά μπορούμε να θεωρήσουμε ως σύνορο τα Ουράλια Όρη. Αυτό σημαίνει ότι η Ρωσία, η Λευκορωσία, η Ουκρανία και η Μολδαβία θα μπορούσαν να ενταχθούν στην Ένωση. Ωστόσο, η Ρωσική ομοσπονδία εκτείνεται πέρα από τα Ουράλια και καλύπτει μια γιγάντια περιοχή στην Ασία...

Η άποψη αυτή αποκλείει την περίπτωση της Τουρκίας παρόλο που η υποψηφιότητα της οποίας έγινε επίσημα δεκτή από τη σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι το 1999.

2. Υπάρχει μια άλλη μερίδα ας τους πούμε **Πολιτισμιστές**, η οποία ισχυρίζεται ότι η Ευρώπη είναι μια νομική οντότητα και όχι τόσο ένας δεδομένος χώρος και κατά συνέπεια η Ευρώπη λοιπόν δεν μπορεί να οριστεί ως μια ηπειρωτική οντότητα με ακριβή φυσικά σύνορα.

Θεωρούν ότι υπάρχουν σημαντικοί παράγοντες που συναινούν υπέρ της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ. Ο πρώτος είναι καθαρά πολιτιστικός. Αφορά τις ιστορικές και πολιτικές σχέσεις της Χριστιανικής και της Ισλαμικής κουλτούρας. Δεκαπέντε αιώνες κοινής ιστορίας, που αποτελούνται κυρίως από αμοιβαία επιθετικότητα, ακατάπαυστους πολέμους, έλλειψη αμοιβαίας κατανόησης.

Ο δεύτερος παράγων είναι γεωστρατηγικής φύσης. Έχει να κάνει με το μέλλον του αμυντικού μας συστήματος και της άμυνάς μας. Ενσωματώνοντας την Τουρκία, η Ευρώπη θα «**αναθέσει**» στη χώρα αυτή μια νέα αποστολή, με σημασία για όλους μας. Θα αυξήσουμε έτσι τις πιθανότητές μας να εγκαταστήσουμε μια νέα και, παρ' ελπίδα, ειρηνική σχέση με τον Ισλαμικό κόσμο.

Αν η Ευρώπη κλείσει την πόρτα της διέγερσης σε χώρες με διαφορετική ταυτότητα απ' ό,τι η δική μας, ξεχνώντας τις κοινές ρίζες, διατρέχουμε τον κίνδυνο νέων διαμαχών, παρόμοιων με εκείνες στα Βαλκάνια. Ο πόλεμος θα έφερνε αντιμέτωπες τη μια ταυτότητα με την άλλη, όπως ακριβώς το ένα κράτος με το άλλο. Θα μπορούσαμε να

βρεθούμε αντιμέτωποι με έναν πόλεμο πολιτισμών μεταξύ Ευρώπης και Τουρκίας στην Ευρώπη, ακόμη και στο ίδιο κράτος, ακριβώς όπως έχουν υπάρξει βίαιες συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.

Φυσικά δεν πρέπει να είμαστε αφελείς. Ο διαπολιτιστικός διάλογος είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί μόνο σε κοινό έδαφος, την αναγνώριση καθολικών αξιών από τα εμπλεκόμενα μέρη, όπως τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το κριτήριο αυτό πρέπει να γίνεται σεβαστό από κάθε χώρα που επιθυμεί να συμμετέχει στη διεύρυνση της Ένωσης.

Η συνύπαρξη απαιτεί κανόνες και θεσμούς που να μας επιτρέπουν να είμαστε διαφορετικοί.

Ο πολιτιστικός πλουραλισμός είναι αναγκαίος σε έναν εξελισσόμενο κόσμο όπου οι αποστάσεις ολοένα μικραίνουν. Τα πραγματικά ή τα εικονικά ταξίδια μας, μέσω του διαδικτύου, πρέπει να θεμελιώνουν την ανοχή μας έναντι των άλλων. Εντούτοις, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τείνουν να ομογενοποιήσουν το γούστο, το ύφος και τις συνήθειες, πράγμα επιβλαβές για τον πλούτο της αυθεντικής πολιτιστικής ταυτότητας. Αυτό ενέχει και έναν κίνδυνο, ο οποίος δεν είναι τόσο εμφανής όσο εκείνος των Ισλαμιστών, είναι ακόμη όμως μεγαλύτερος, καθώς είναι συγκαλυμμένος.

Ας είμαστε σε ετοιμότητα μπροστά στις αποκαλούμενες μαζικές πολιτιστικές παραγωγές, που ακολουθούν την κυρίαρχη λογική του κέρδους, οι οποίες κατακλύζουν τον πλανήτη. Πρόκειται για οδοστρωτήρες, που συνθλίβουν την ταυτότητά μας, υπονομεύουν τον πλούτο της διαφορετικότητάς μας και ανοίγουν το δρόμο για μια μόνο αλήθεια και για δικτατορίες.

Έσχατο και κραταιό, ας έχουμε πάντοτε στο μυαλό μας ότι τα πολιτιστικά δικαιώματα, ακριβώς όπως και τα κοινωνικά δικαιώματα, μπορούν να καταστούν αντιδημοκρατικά όργανα, εάν δεν διαποτίζουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση ενός κράτους δικαίου.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται η αποστολή της Ευρώπης και η δράση κάθε μεμονωμένου πολίτη. Οι πολίτες, που συνολικά είναι 500 εκατομμύρια άνθρωποι, ανήκουν σε μόλις 25 Εθνικά Κράτη. Αυτό πρέπει να είναι η Ευρώπη!

Θα κλείσω τη μακρά – το αναγνωρίζω εισήγησή μου, με μια σύντομη αναφορά στο Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών και το ρόλο του σε τοπικό επίπεδο.

Αν όλα τα παραπάνω έχουν κάποια βάση τότε θα έχετε πεισθεί γιατί μια ομάδα πολιτών με ευρωπαϊκή κουλτούρα και συνείδηση αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε πέραν το καλοκαίρι στην Κέρκυρα, το **Παράρτημα Αδριατικής –Ιονίου**», της Ευρωπαϊκής μη κυβερνητικής μη κερδοσκοπικής ένωσης πολιτών **«Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών**», που εδρεύει στις Βρυξέλλες, Βέλγιο από το 2004.

Το Παράρτημα συντονίζει τις δραστηριότητες του Φόρουμ στην περιοχή **Αδριατικής – Ιονίου** δηλ. στις χώρες και πόλεις αυτής της «ιδεατής» περιφέρειας της Ευρώπης που ορίζεται από τις **σημερινές** (το τονίζω!) χώρες: Ελλάδα, Αλβανία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, Σλοβενία, Ιταλία και δραστηριοποιείται επίσης και στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων και Μεσογείου.

Τα μέλη του Φόρουμ πιστεύουν ότι ο θεμελιώδης πλούτος της πολιτιστικής διαφοροποίησης είναι όχι μόνο γεωγραφικός αλλά και θεσμικός και ότι οι πολλαπλές και ποικίλες μορφές συμμετοχής των πολιτών στην Ευρώπη είναι η κύρια έκφραση των ιδιαιτέρων παραδόσεων και πολιτιστικών μορφωμάτων/κουλτούρας τους. Για το λόγο αυτό δεσμευόμαστε να προστατεύουμε, προωθούμε και εξασφαλίζουμε την κατανόηση και σεβασμό της πολιτιστικής διαφοροποίησης, που είναι ο πλούτος της Ευρώπης.

Η κύριά μας αποστολή είναι να δημιουργήσουμε μια *πλατφόρμα* που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάθε οργάνωση και άτομο ή διοικητικό θεσμό ώστε να συνεισφέρουν σε μια καλύτερη γνώση και προστασία αυτής της μοναδικής κληρονομιάς μέσα από δραστηριοποίηση σε τοπικές πολιτιστικές αντένες σε κάθε περιοχή.

Κάθε άτομο, οργάνωση – δημόσια, ιδιωτική και της κοινωνίας των πολιτών καθώς και , τοπικές, περιφερειακές, και εθνικές κυβερνήσεις μπορούν να γίνουν μέλη του Φόρουμ εφόσον αποδέχονται την αποστολή και τις πρόνοιες του καταστατικού του.

Όντας πεπεισμένοι ότι αυτή η «πολιτιστική διάσταση» του νέου Φόρουμ προσθέτει στη δυναμική ανάλογων πρωτοβουλιών στην ευρύτερη περιοχή Αδριατικής – Ιονίου καλούμε όλους τους ενδιαφερομένους σε μια παραγωγική συνεργασία μέσω των **Πολιτιστικών Αντενών**, όπως αυτή της Πρέβεζας που εγκαινιάζουμε σήμερα, και οι οποίες που αντανakλούν την τοπική πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη και συνεργάζονται μεταξύ τους προς επίτευξη των σκοπών του Φόρουμ.

Όραμα μας είναι να γίνει η «ιδεατή» περιφέρεια της Ευρώπης ένας χώρος όπου οι πολίτες θα νοιώθουν ότι έχουν κοινή Ευρωπαϊκή ιθαγένεια που πηγάζει μέσα από κοινές αξίες, στόχους και δεσμεύσεις για μια δημοκρατική διαδικασία, **με σεβασμό στις ιδιαίτερες πολιτιστικές ταυτότητες των πολιτών** και όπου θα υπάρχει ανεκτικότητα μεταξύ των πολιτισμών, που μπορεί να προκληθεί από τις διαφορές μεταξύ των φυλών, των γλωσσών, των θρησκειών και άλλων.

Αποστολή

Η αποστολή του «**Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών : Παράρτημα Αδριατικής –Ιονίου**» είναι να προστατεύει, προωθεί και εξασφαλίζει την κατανόηση και σεβασμό της πολιτιστικής διαφοροποίησης, που είναι ο πλούτος της Ευρώπης και να δημιουργήσει μια *πλατφόρμα* που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάθε οργάνωση και άτομο ή διοικητικό θεσμό ώστε να συνεισφέρουν σε μια καλύτερη γνώση και προστασία αυτής της μοναδικής κληρονομιάς μέσα από δραστηριοποίηση σε τοπικές πολιτιστικές αντένες σε κάθε περιοχή.

Σκοποί

Οι σκοποί της οργάνωσης με έμφαση την περιοχή Αδριατικής-Ιονίου είναι οι ακόλουθοι:

1. Να αναπτύξει αμοιβαίες επαφές και ανταλλαγές μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και οργανώσεων της περιοχής που σχετίζονται με θέματα πολιτιστικής ταυτότητας και ποικιλίας μέσα στο πλαίσιο της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς και ασπασζόμενων αξιών.
2. Να παρέχει ένα χώρο-πλατφόρμα για συζήτηση, να συμμετέχει σε δημόσιους και πολιτικούς διάλογους, να προωθεί την έρευνα και τις μελέτες σε κάθε θέμα που δυνητικά έχει επιπτώσεις στους πολιτισμούς και τους λαούς της περιοχής και της Ευρώπης.
3. Να επηρεάζει τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων στην περιοχή και στην Ευρώπη ούτως ώστε οι θέσεις περί πολιτιστικής ιδιαιτερότητας και ο σεβασμός σε αυτή, να λαμβάνονται πλήρως υπόψη.
4. Να συμβάλλει στο διαπολιτισμικό διάλογο μέσα στην Ευρώπη και σε παγκόσμιο επίπεδο ώστε να τονώνει την αμοιβαία κατανόηση, σεβασμό και ανοχή.
5. Να συμβάλλει στη σύλληψη, ανάπτυξη, υλοποίηση, προβολή, διάχυση και προώθηση ιδεών, πρωτοβουλιών, προγραμμάτων, έργων και δράσεων στην περιοχή, που σχετίζονται κυρίως με τον πολιτισμό, στην ευρεία του έννοια, με τη βιώσιμη

ανάπτυξη και με την κοινωνία της πληροφορίας και γνώσης.

6. Να προωθήσει την έρευνα και μελέτη των αλληλοδράσεων των ανωτέρω πρωτοβουλιών με πολιτικές, προγράμματα και δράσεις στην περιοχή Αδριατικής-Ιονίου με έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη, τον πολιτισμό και τις τέχνες, τον τουρισμό, την οικονομία, την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, τη διαβίου εκπαίδευση και κατάρτιση, τις σχέσεις κράτους-πολίτη και τη διακυβέρνηση καθώς και τις επιπτώσεις τους στην κοινωνία.

Διοίκηση

Η οργάνωση λειτουργεί σήμερα ως αστική μη κερδοσκοπική Εταιρία καταχωρημένη στο Πρωτοδικείο Κέρκυρας και εκτός των εταίρων – μελών προβλέπεται και η ύπαρξη φίλων - υποστηρικτών και εθελοντών της οργάνωσης, οι οποίοι μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, εθνικότητας ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων με ορισμένο εκπρόσωπό τους ανεξαρτήτως εθνικότητας που πληρούν μια σειρά από κριτήρια. Σήμερα ενεργοποιούνται ομάδες εργασίας από τα μέλη και εθελοντές σε συγκεκριμένα προγράμματα και δράσεις.

Εταίροι

Το Παράρτημα Αδριατικής – Ιονίου του Φόρουμ της Ευρώπης των Πολιτισμών έχει αναπτύξει ιδιαίτερες σχέσεις με έναν αριθμό ΜΚΟ και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών καθώς και πανεπιστημίων, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων δημόσιων και ιδιωτικών στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Με πολλές από αυτές ξεκίνησε κατά προτεραιότητα από το 2006 να συνεργάζεται για οργάνωση κοινών εκδηλώσεων, μελέτες, σχεδιασμό και υλοποίηση ερευνητικών και αναπτυξιακών έργων και υποβολή προτάσεων για χρηματοδότηση σε τοπικούς, εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς και όργανα.

Αυτή τη στιγμή μέλη και εθελοντές στην Κέρκυρα, την Πρέβεζα, την Πάτρα και Αθήνα εργάζονται πυρετωδώς να συντάξουν προτάσεις χρηματοδότησης προς την ΕΕ και άλλους εθνικούς και διεθνείς φορείς για χρηματοδότηση ερευνητικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων, μελετών και πρωτοβουλιών ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των πολιτών των και των πολιτιστικών οργανώσεων.

Πολιτιστικές Αντένες

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να κλείσω με μια ειδική αναφορά στο ρόλο των Πολιτιστικών Αντενών σε μια περιοχή.

Ο σχεδιασμός της όλης λειτουργίας του παραρτήματος Αδριατικής & Ιονίου βασίζεται στη δημιουργία και ενεργή δράση των τοπικών μελών και φίλων και εκπροσώπους τοπικών φορέων σε κάθε περιοχή οργανωμένων μέσα σε άτυπες ομάδες που ονομάζονται **Πολιτιστικές Αντένες ή Αντένες**. Στόχος μας είναι να υπάρχουν Πολιτιστικές Αντένες σε κάθε χώρα και όσο το δυνατόν περισσότερες πόλεις στην ευρύτερη περιοχή της Αδριατικής & Ιονίου.

Ήδη λειτουργούν πολιτιστικές αντένες σε Πόλη Κέρκυρας, Λευκίμμη και Πρέβεζα ενώ είναι υπό ίδρυση σε Ιωάννινα-Ήπειρο, Αγίους Σαράντα - Αλβανία, Κόππερ - Σλοβενία και άλλες πόλεις της Ιταλίας (Μπάρι, Τεργέστη, Ανκόνα) ... και προχωράμε.

Για να υπάρξει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη συνεργασία μας με όλους τους ΟΤΑ και πολιτιστικούς συλλόγους της κάθε περιοχής, το Παράρτημα Αδριατικής-Ιονίου επεξεργάστηκε ένα ειδικό πλαίσιο συνεργασίας που καλύπτει την περίοδο 2007-2009 και το οποίο κοινοποίησε σε όλους τους Περιφερειάρχες, Νομάρχες και Δημάρχους (εστάλησαν επιστολές και σχέδια δράσης).

Ειδικά για το Ιόνιο ξεκινώντας απο την Κέρκυρα και προχωρώντας στην Ήπειρο και μετά στις λοιπές περιοχές, αναλάβαμε την πρωτοβουλία να επισκεφθούμε όσους περισσότερους ΟΤΑ και συλλόγους μπορούμε με σκοπό να τους ενημερώσουμε προσωπικά για τις δραστηριότητές του Φόρουμ και για να εξετάσουμε απο κοινού τρόπους συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα συμπ. πολιτιστικού τουρισμού και τις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες της κοινωνίας πολιτών.

Το μόνο που ζητάμε απο τους τοπικούς άρχοντες είναι να ορίσουν έναν σύνδεσμο με το Φόρουμ για να καταγράψουμε απο κοινού τις πρωτοβουλίες των ΟΤΑ και να αναζητήσουμε οικονομίες κλίμακας, χρηματοδοτήσεις και συνέργειες που σίγουρα υπάρχουν!

Σας ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας και ευχαριστώ θερμά και απο την πλευρά όλους όσους συνέβαλαν στην επιτυχία της σημερινής εκδήλωσης, τους σημαντικούς ομιλητές που θα συμμετάσχουν στο στρογγυλό μας τραπέζι στη συνέχεια,

και

εύχομαι η σημερινή εκδήλωση να είναι η πρώτη απο μια σειρά πολιτιστικών πρωτοβουλιών της Αντένας Πρέβεζας – που αν κρίνω απο την υποστήριξη των αρχών και της τοπικής κοινωνίας στο ξεκίνημά της, θα καταστεί το πρότυπο για εξαγωγή όχι μόνο στο Ιόνιο αλλά και στις 8 χώρες του Παραρτήματος και τις Βρυξέλλες.

Πρέβεζα, 9 Μαΐου 2007